

Операции с недвижимостью и образование характеризуются долей ВДС, вдвое превышающей их долю в ВРП территории, что свидетельствует о необоснованно завышенных ценах и высокой прибыльности за счет благоприятной экономической конъюнктуры потребительских стандартов и предпочтений.

Строительство, госуправление и охрана здоровья вносят незначительный (3,5-4,5 %) вклад в региональную ВДС, сопрядающийся 17,1 % их доли в совокупной занятости по области. Эти сферы поглощают избыток лиц неконкурентоспособных на реальном рынке труда.

Прочие виды экономической деятельности вносят минимальный вклад в ВДС и региональную занятость, однако доля лиц с полным высшим образованием в них превышает 13 %, свидетельствуя о явных диспропорциях на рынке интеллектуального труда Запорожской области и нецелевом использовании носителей интеллектуального потенциала.

Выводы. Наиболее тревожными из выявленных тенденций по региону стали: 1) минимальное участие интеллектуалоемких видов экономической деятельности в ВРП; 2) отсутствие сколь-либо тесной корреляционной связи между лиц с полным высшим образованием и долей ВДС; 3) прибыльность всех видов экономической деятельности (за исключением промышленности, рыбного хозяйства, отелей и ресторанов) достигается за счет экономически необоснованных административных, торговых и иных начислений на региональный порог цены.

Малое предпринимательство в регионе развивается (с темпами 7-10% ежегодно по индексу абсолютного роста количества малых предприятий к 2000 г.) за счет минимизации занятых на одном предприятии (с темпами падения 5% ежегодно) и сокращения занятости в данной сфере в целом.

Региональный рынок интеллектуальноориентированного труда продолжает сокращать спрос, четко позиционируя «золотые воротнички», привелегированных специалистов и маловостребованных обладателей дипломов без опыта практической деятельности.

Источники и литература

1. Гаркавый В.К. Рынок труда в аграрной сфере. - К.: АО «РОСТ». - 2004. - 187с.
2. Полунеев Ю. Технология экономического прорыва // Зеркало недели №41 (620) от 28 октября 2006 г. – С.7.
3. Развитие внешнеэкономической деятельности в условиях глобализации: монография /Под общей ред. д.э.н., проф. Крамаренко В.И. – Симферополь: Таврия. – 2006. – 282 с.
4. Статистичний щорічник Запорізької області за 2005 рік / За ред. Головешка В.П. Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Запорізькій області.
5. Юрчак К.К. Рынок труда. - Харьков: Дрозд. - 2002. - 255с.
6. Юрчишин В.В. Механизмы регулирования занятости. - К.: ИКО. - 2005. - 307с.

Куред Н.М., Матюшенко О.В., Довга Т.В.

ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЕКСПОРТУ РЕГІОНАЛЬНИХ ФЕРОСПЛАВНИХ ЗАВОДІВ

Інтеграція будь-якої країни в світові галузеві ринки здійснюється через зовнішньоекономічну діяльність підприємств регіонів країни. Суттєва питома вага галузевого експорту або імпорту підприємств надає такий ж самий напрямок зовнішньоекономічної діяльності регіону.

В даному аспекті дослідження в економічній літературі практично відсутні, а спеціалізованих галузевих виданнях наводяться лише аналіз обсягів виробництва, рівня цін, характеристик товарної номенклатури як на ринку України, так і на світовому ринку.[1] Дослідження регіональних аспектів ЗЕД зводиться до позиціонування регіону в ЗЕД країни.[2]

Актуальність дослідження ролі галузевих регіональних підприємств на світових ринках зумовлена тим, що вони, як правило, є, з однієї сторони, джерелами інвалютних надходжень в бюджет країни, з другої, – економічним базисом регіону, оскільки вони створюють домінуючу кількість робочих місць, підтримують розвиток інших підприємств регіону, забезпечують також надходження до місцевих бюджетів, з третьої, – регіональні суб'єкти ЗЕД є самостійними учасниками конкурентної боротьби на галузевих світових ринках.

Метою даної статті є визначення оцінки експортного потенціалу однієї з підгалузей металургійних підприємств регіону – виробників феросплавів.

Феросплави - сплав заліза з різними елементами. Щоб виплавити сталь, необхідно ввести в неї спеціальні легуючі добавки - хром, нікель, титан, ванадій, вольфрам, цирконій, молібден, кремній, марганець.[3, с.5] Деякі елементи (наприклад, нікель) можна вводити в сталь у чистому вигляді, а більшість - тільки у вигляді феросплавів. Тому як необхідний елемент різних видів металу, вони користуються попитом як на вітчизняному, так і на зарубіжному ринках збуту.

Українському ринку феросплавів характерна олігополістична конкуренція. Свідченням цього є домінування на ньому чотирьох основних виробників феросплавів. Так, марганцеві феросплави виробляються на відкритих акціонерних товариствах «Нікопольський завод феросплавів», «Запорізький завод феросплавів» і «Краматорський металургійний завод», кремністі - на ВАТ «Стахановський завод феросплавів» і ВАТ «Запорізький завод феросплавів».[1, с.29]

Доля ВАТ „Запорізький завод феросплавів” складає 33,22% від загального випуску феросплавів в Україні, хоча товарний асортимент не однорідний (табл.1).

Позиціонування ВАТ „ЗФ” в рамках основних видах феросплавів показує, що доля заводу у виробництві силікомарганцю складає 33,84%; у виробництві феромарганцю та феросиліцію – відповідно 15,85% та 81,06%.

Інтеграція ВАТ „Запорізький завод феросплавів” в світовий галузевий ринок характеризується товарною спеціалізацією по регіонах світу. Основними покупцями українського феросиліцію у 2006 році були країни СНД (59,9%), ЄС-25 (37%) і азійського регіону (2,4%). Більше структурованим в регіональному вимірі є експорт марганцевих феросплавів. Так, у 2006 році феросилікомарганець купували країни азійського регіону (36%), СНД (29,6%), ЄС-25 (24,5%), а феромарганець країни – СНД (30,8%), азійського регіону (15,5%), ЄС-25 (18%). [5, с. 41]

Таблиця 1. Виробництво феросплавів ВАТ „ЗФ” за січень-липень 2006 р. [4, с.61]

Січень-липень 2006 р., тис.т.	
Вироблено в Україні	
Всього	904,64
Силікомарганець	628,98
Феромарганець	208,27
Феросиліцій	67,39
Запорізький завод феросплавів	
Всього	300,50
Силікомарганець	212,86
Феромарганець	33,01
Феросиліцій	54,63

В експортній діяльності ВАТ „Запорізький завод феросплавів”, як і експортноорієнтованих заводів інших регіонів України (ВАТ „Нікопольський завод феросплавів” – Дніпропетровська область; ВАТ „Стаханівський завод феросплавів” – Луганська область; ВАТ „Краматорський металургійний завод” – Донецька область) складається наступна ситуація. По-перше, металургійні, і в тому числі феросплавні, заводи мають проблему з модернізацією застарілого обладнання і технологій. Так, ВАТ „Запорізький завод феросплавів” введено в експлуатацію в 1933 році. Слід відзначити, що на даному етапі складається негативна тенденція до підвищення витрат по основних статтях.

Таблиця 2. Статті витрат при виробництві феромарганцю [1, С.30]

Марганцева сировина	50 %
Електроенергія	30 %
Коксово-вугільна продукція	10 %
Транспортні витрати	5 %
Інші витрати (амортизація, адміністративні витрати, з/п, інші комунальні витрати)	5 %

На сьогоднішній день при виробництві феросплавів велику проблему складає дороговизна електроенергії (її доля в собівартості продукції – 30%), що робить випуск продукції не рентабельним.

По-друге, ВАТ „Запорізький завод феросплавів”, як господарський суб’єкт ЗЕД, теоритично разом з державними органами влади вирішує проблеми фінансування експортного виробництва, забезпечення умов його конкурентоспроможності. Проте, в реальності проблеми досягнення конкурентних позицій на сегменті світового металургійного ринку регіональні підприємства вирішують самостійно, хоча по деяких внутрішніх проблемах діяльності вони об’єднуються у асоціації. Так, в 2006 році Асоціація виробників феросплавів України („УкрФа”), в склад якої входять ВАТ „Запорізький завод феросплавів” та ВАТ „Стаханівський завод феросплавів”, Орджонікідзевський, Марганецький гірничозбагачувальні комбінати та „Побужський феронікелевий комбінат”, звернулись до Міністерства палива та енергетики з проханням ввести нульовий клас споживачів електроенергії для виробників з часткою електроенергії в собівартості продукції більше, ніж 30% та обсягом середньомісячного споживання електроенергії на технічні потреби більше, ніж 150 млн. кВт/год., а також знизити для них тарифи на 20% у порівнянні з тарифами для першого класу споживачів електроенергії.[6, с.56]

Асоціація виробників феросплавів України в 2005 році зверталась до Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України з проханням розглянути її пропозицію щодо розміру плати за використання надр при добуванні марганцевої руди. Необхідність прийняття даної законодавчої ініціативи пояснювалось тим, що закладене в Законі України „Про державний бюджет України на 2006 рік” збільшення рівня плати за використання надр при добуванні марганцевої руди до 7,5 грн. за т. необгрунтоване та носе дискримінаційний характер (для порівняння: в 2003 році цей показник складав 0,17 грн. за т., а в 2005 році – 2, 00 грн. за т.). Збитки підприємств через підвищення нормативу плати за використання надр тільки в 2006 році склали біля 35,5 млн.грн. Рентабельність виробництва вже в першому кварталі 2006 року досягла – 22,9% (хоча в 2005 році вона була на рівні +7,1%), а собівартість концентрату збільшилась до 247,22 грн. за т. (в 2005 році цей показник склав 182,8 грн. за т.). [4, с.61]

Умови функціонування світового галузевого ринку для суб'єктів ЗЕД є ще однією, крім зовнішніх, важливою складовою ефективності бізнесу. На світовому ринку феросплавів конкуренція з боку основних виробників зростає, а також зростає тиск протекціонізму інших держав. Так, у 2006 році ЄС офіційно заявив про початок антидемпінгового розслідування проти імпорту феросилікомарганцю походженням з Китаю, Казахстану, України на основі заяви Європейського комітету виробників феросплавів (Euroalliances). У 2006 році Департамент торгівлі уряду США прийняв рішення продовжити антидемпінгові санкції на ввезення силікомарганцю з України, Китаю і Бразилії.[5, с.40]

З точки зору оцінки конкурентності світового ринку феросплавів, то він може характеризуватись як ринок монопольної конкуренції. Так, російський ринок феросплавів спеціалізується на виробництві хромових феросплавів (відкриті акціонерні товариства «Серовський завод феросплавів» та «Ключевський завод феросплавів»); казахський ринок феросплавів – на виробництві марганцевих феросплавів (відкриті акціонерні товариства «Аксуський завод феросплавів», „Актюбинський завод феросплавів”) та ін., виробництво рафінованого феромарганцю зосереджено в основному (тис. т) у Норвегії - (166/25,3 % загальносвітового обсягу), Японії - (133/20,3 %), Китаї - (85/13,0 %) і США (76/11,0 %). Усього виплавлено цими країнами 460 тис. т або 70,2 % від світу [1, С.340].

Разом з тим на світовому і національному ринках феросплавів починаються інтеграційні процеси – об'єднання окремих виробників як на національних, так і на міжнародному галузевих ринках з метою посилення своїх конкурентних позицій. Наприклад, „Постановою Уряду Республіки Казахстан” в 1995 році було створено акціонерне товариство „Транснаціональна компанія „Казахпром”, що об'єднало підприємства феросплавної галузі країни. До складу цих підприємств увійшло й ВАТ „Донський гірничозбагачувальний комбінат”. 56% акцій ВАТ „ТНК „Казахпром” було придбано компанією Japan Chrome Corporation, що контролюється Trans World Group.[7]

Також відбулось об'єднання двох лідерів російської феросплавної промисловості – ВАТ „Кузнецькі феросплави” (найбільший в Росії виробник феросиліцію та мікрокремнезема) та ВАТ „Челябінський електрометалургічний комбінат” (найбільший в Росії виробник марганцевих феросплавів). Нове феросплавне об'єднання стане не тільки найкрупнішим учасником на російському ринку, але й одним з найпотужніших на світовому ринку. Об'єднання двох провідних підприємств галузі відбувається в умовах кризи російської феросплавної галузі, який спричинений посиленням імпорту марганцевих феросплавів з країн ближнього зарубіжжя.[8]

В кінці 2006 року австрійська компанія TCM DECO metal GmbH придбала крупний пакет акцій російського ЗАТ „Единые Ферросплавные Системы”. Це результат досягнутого між компаніями угоди про стратегічне партнерство. Дане міжнародне злиття дозволить суттєво збільшити обсяги продажу обох компаній як на російському, так і на світовому ринках.

ЗАТ „Единые Ферросплавные Системы” було створено в 2004 році. На даний момент дане підприємство є активним учасником російського ринку металургійної сировини. На сьогоднішній день компанія керує мережею універсальних складських комплексів по перевалці та торгівлі повним асортиментом феросплавів та первинних металів для потреб промислових підприємств.

TCM DECO metal GmbH засновано в 1967 році в Австрії. На сьогоднішній день дана компанія є великою міжнародною холдинговою компанією, яка спеціалізується на видобуванні, переробці і реалізації сировини для виробництва сталі, а саме залізної та марганцевої руд різних видів феросплавів. Компанія працює на ринку більше ніж 50 країн світу через мережу своїх представництв у Канаді, США, Китаї, Об'єднаних Арабських Еміратах, ПАР, Україні і Росії.[9, с.37]

Спад цін на світовому ринку сталі сприяв зменшенню цін на марганцеві феросплави. Європейські металургійні компанії в листопаді 2006 року знизили закупівельні ціни на феромарганець до 615-620€ за т., включаючи постачання, у порівнянні з 620-670€ за т. за попередній місяць, силікомарганець за той самий час подешевшав від 650-670€ за т. до 630-650€ за т., включаючи постачання.[10, с.129]

Динаміка цін на високовуглекисний феромарганець та феросиліцій (75% Si) на різних регіональних ринках за січень 2005 – січень 2007 рр. представлена на рисунках 1, 2.

На європейському ринку феросиліцію ціни на 75%-ий феросиліцій залишались на рівні 630-660 EUR/MT. Слід зазначити, що в другій половині листопада 2005 р. ціни на феросиліцій знаходились на рівні 570-600 EUR/MT. В першому кварталі 2006 р. ринок буде знаходитись під тиском пропозиції, що в свою чергу буде стимулювати зниження кон'юктури.[12, С.66]

На ринку США в січні 2006 р. ціни на 75%-ий феросиліцій сягнули 0,47 -0,48 \$/фунт проти 0,44 – 0,45 \$/фунт склад Пітсбурга аналогічного показника грудня 2005 року. Ринок феросиліцію азійського регіону з липня по початок грудня 2005 р. був досить стабільним: товар реалізувався по ціні 590-605 \$/т FOB – китайські порти проти 630-660 \$/т аналогічного показника в червні. Проте в грудні дисбаланс між попитом і пропозицією призвели до зростання цін на спотовому ринку до 620-625 \$/т FOB – китайські порти. До кінці січня 2006 р. ціни знизились до рівня 600-610 \$/т FOB – китайські порти. На спотовому ринку в січні 2006 р. феросиліцій, включаючи китайське виробництво, пропонувався по ціні 640-650 \$/т CIF-Японія.[12, С.66]

Також, в жовтні 2006 р. світовий ринок феротитану перебував в депресії, а ціни знаходились на рівні близько 15 дол. США за кг. Титану, включаючи постачання західно-європейському покупцеві зі сплатою мита. Ціни на ферованадій продовжують знижуватись. Так, вартість ферованадію на європейському ринку знизилась на 2 дол. США за кг., входячи в інтервал 34-35 дол. США за кг. ванадію. В 2007 році також очікується зниження цін на даний матеріал спочатку до 30 дол. США, а згодом й на 25 дол. США за кг. При цьому, основним негативним фактором стане не нестача попиту, а надлишок пропозиції.[10, с.131-132]

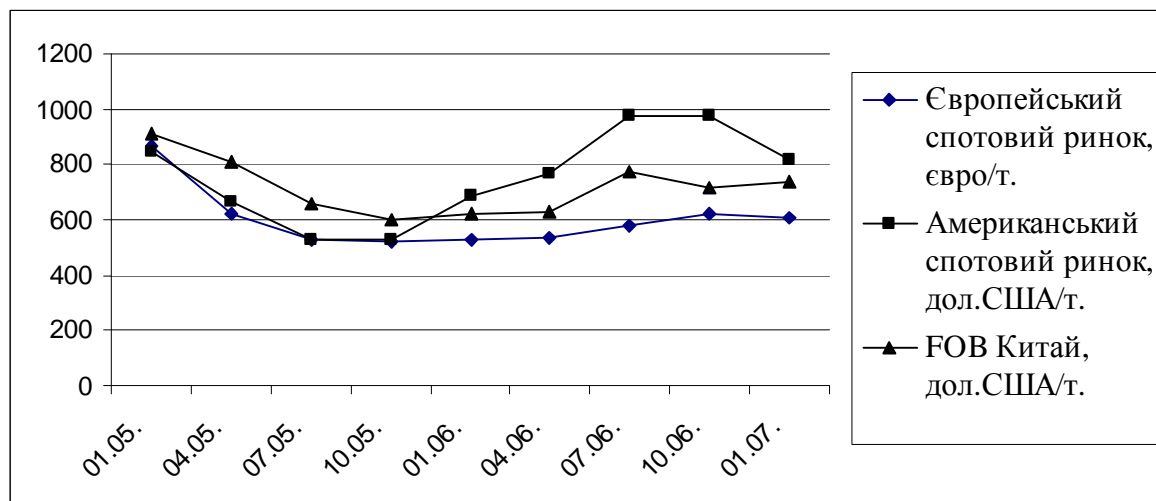

Рис.1. Динаміка середніх цін на високовуглекисний феромарганець на різних регіональних ринках за січень 2005 – січень 2007 рр.[11]

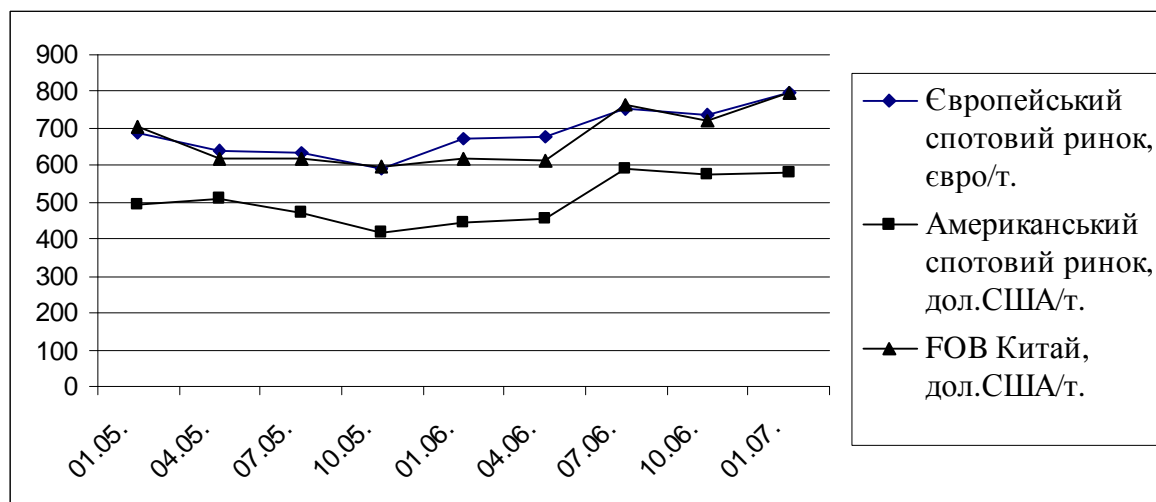

Рис.2. Динаміка середніх цін на феросиліцій (75% Si) на різних регіональних ринках за січень 2005 – січень 2007 рр.[11]

В цілому проведення дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Активними суб'єктами на світовому ринку феросплавів виступають як окремі підприємства регіонів окремих країн, так і міжнародні корпоративні об'єднання виробників.
2. В сучасних умовах для експорту феросплавів на світовому ринку складаються жорсткі умови конкуренції – з одного боку, об'єктивно зростають виробничі, транспортні, митні витрати, з іншого – знижуються ціни на світовому ринку.
3. Регіональним підприємствам-експортерам феросплавів, які виступають аутсайдерами на світовому галузевому ринку, для забезпечення конкурентоспроможності в перспективі необхідно включатись в міжнародну кооперацію з метою посилення своїх фінансових, виробничих і збутових можливостей.

Джерела та література

1. Сучасні проблеми металургії. Наукові праці. – Том 6. Прогресивні енерго- і ресурсозберігаючі технології та обладнання в електротермії феросплавів. – «Системні технології», Дніпропетровськ, 2003. - 376 с.
2. Стеценко О.В. Перспективні напрями формування політики державного регулювання ЗЕД на рівні регіону // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя, 2005. - №2. – с.160-165.
3. Шведов Л.В, Венецький С.И. Плавильщик ферросплавов. - «Металлургия», Москва, 1973 . - 320 с.
4. Асоціація виробників ферросплавов бореться за інтереси отрасли // Металлбюлетень. Україна, - 2006.- №9(111), сентябрь, 60-61 с.
5. Сикачина А. Рынок ферросплавов. Индикаторы // Металл. - 2006.- №11., ноябрь, 40-41 с.
6. Производители ферросплавов не довольны энергетиками // Металлбюлетень. Україна, - 2006.- №3(105), март, 56-59 с.

7. <http://www.99minut.ru/?name=getall&statja=17262>
8. <http://www.milcom.ru/?action=aboutuswrote&num=59>
9. Сикачина А. Рынок ферросплавов. Индикаторы // Металл. - 2006.- №12., декабрь, 37-38 с.
10. По матеріалам „Українські новини”. Ферросплавы // Металлбюллетень. Украина, - 2006, - №11(113), ноябрь, с. 129-132.
11. Ціни на міжнародному ринку ферросплавів. // Металлбюллетень. Украина, - 2005, - №1(91), №5(95), №8(98), №11(101); - 2006, - №3(105), №5(107), №8(110), №12(114); - 2007, - №1(115).
12. Гнатюш В. Рынок ферросплавов// Металл. - 2006. - №2(74)., 65-66 с.

Кутідзе Л.С., Фурман Є.О.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ. АНОТАЦІЯ

I. Вступ

Сучасний стан світової економіки і тенденції її подальшого розвитку все частіше пов'язують з терміном «глобалізація». Формами прояву процесів глобалізації є зростання міжнародної торгівлі та інвестицій, стрімкий розвиток фінансових ринків, підвищення ролі транснаціональних корпорацій, збільшення мобільності робочої сили. Глобалізація призводить до виникнення нових форм конкуренції і появи систем глобального стратегічного менеджменту. Основою глобалізації виступає інтернаціоналізація не обміну, а виробництва, суб'єктами якого є транснаціональні компанії. Можна казати про створення ними глобально функціонуючого виробничого процесу, окремі ланки якого розташовані у багатьох країнах світу. Процеси глобалізації торкаються більшості галузей світової економіки і досить швидкими темпами вони відбуваються в металургійному секторі світової економіки.

Зараз у металургійній галузі спостерігається тенденція до інтеграції компаній. Злиття лідируючих транснаціональних компаній - Mittal Steel та Arcelor загострило конкуренцію за споживачів та сировину. Ця угода стала, з одного боку, формою прояву інтеграційних процесів, а з іншого, каталізатором їх подальшого розвитку. Для того щоб бути конкурентоспроможними дрібні компанії намагаються змінювати свою організаційну структуру - використовувати стратегію інтеграції, тоді, як раніше вони орієнтувались лише на експортну стратегію у своїй міжнародній діяльності. У гірничо-металургійному комплексі (ГМК) відбуваються процеси, наслідком яких є зміна структури ринку, та, відповідно, зміна цінних стратегій виробників.

В Україні гірничо-металургійний комплекс (ГМК) є одним з найважливіших секторів економіки, який визначає економічний та експортний потенціал країни. Комплекс включає такі види промислової діяльності, як видобування залізної руди і руд кольорових металів, металургію та металообробку. На сучасному етапі від його розвитку в значній мірі залежить ефективність функціонування всієї національної економіки.

Проблемам конкурентоспроможності гірничо-металургійного комплексу (ГМК) України та дослідженню тенденцій його розвитку присвячено роботи таких вітчизняних вчених - економістів, таких як Ю. Макогон, І. Майорова [1], Б. Буркинський, С. Савчук [2], Т. Загорська [3] та інших.

Конкурентоспроможність підприємств вітчизняного ГМК, в значній мірі, залежить від їх спроможності реагувати на зміни оточуючого середовища, розробляти та реалізувати глобальні стратегії. Тому актуальним є аналіз стратегій та організаційних підходів до їх реалізації підприємствами металургійної галузі на світовому ринку.

II. Постановка завдання

Мета статті - дослідити зміни організаційних структур металургійних підприємств на міжнародному ринку під впливом процесів глобалізації і визначити прояви та значення інтеграційних процесів в ГМК України.

III. Результати

Гірничо-металургійний комплекс України (ГМК) - це сукупність підприємств, які послідовно здійснюють видобування, збагачення, металургійну переробку руд чорних, кольорових і рідкісних металів та нерудної сировини для металургії, виробництва чавуну, сталі, кольорових і рідкісних металів, сплавів, прокатне виробництво, переробку вторинної сировини. До гірничо-металургійного комплексу належить також коксохімія, виробництво вогнетривів, будівельних конструкцій з металу, електродів, металургійного устаткування, порошкова металургія тощо. [4, С.218]

Гірничо-металургійний комплекс визначають як потужну виробничу систему, яка об'єднує різні організації (виробничі, наукові, дослідні, управлінські, тощо) на основі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, виробників та споживачів, діяльність яких пов'язана між собою процесами виробництва і реалізації металопродукції.

ГМК є невід'ємною складовою виробництва конструкційних матеріалів, що значною мірою визначає економічний потенціал країни і забезпечує матеріалізацію капіталовкладень в основних фондах. Основними споживачами продукції гірничо-металургійного комплексу є машинобудування, будівництво, транспорт, сільське господарство.

Основними складовими комплексу є чорна та кольорова металургія, що охоплюють всі стадії технологічних процесів: від видобутку і збагачення сировини до одержання готової продукції у вигляді чорних і кольорових металів та їхніх сплавів.